

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 05. 09. 2013

Číslo DUMu: VY_32_INOVACE_09_CJL_1

Ročník: I.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace,
Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Jazyk a komunikace

Tematický okruh: Národní jazyk a jazyky příbuzné

Téma: Čeština a slovenština

Metodický list/anotace:

Žáci se seznámí se zvláštnostmi slovenského jazyka; pokusí se interpretovat text a odhadovat význam slov; možné využít i v ostatních ročnících jako opakování učiva.

Slovenština a čeština

Slovenština patří do skupiny západoslovanských jazyků, je nejbližší češtině.

Oba jazyky jsou historicky příbuzné a vzájemně se ovlivňovaly, zvláště v období společného československého státu.

Srozumitelnost slovenštiny přetrvává, zvláště u starší generace, a slovenština se může užívat bez překladatele i v mnoha právních a úředních úkonech.

Některé rozdíly mezi slovenštinou a češtinou

- **Pravopis:** má navíc grafémy ä, ô, dz, dž, měkké l, Í, í a dvojhlásky ia, ie, iu; chybí ř a ů
- **Morfologie:** zanikl 5. pád, 1. os. sg. sloves je vždy zakončená na -m, příčestí minulé má vždy -li, po -r může být -i, psaní předpon s, z se řídí výslovností apod.
- **Výslovnost:** de, te, ne se vyslovuje zpravidla měkce, ä se vyslovuje jako e, ô jako uo, í a Í jako dlouhé slabikotvorné r a l apod.
- **Nejvíce rozdílů najdeme ve slovní zásobě**

Přečtěte následující ukázkou ve slovenštině a pokuste se najít již zmiňované rozdíly ve výslovnosti, pravopisu, tvarosloví a slovní zásobě!

Ukázku přeložte do češtiny; pokud nebudete některým slovům rozumět, vyhledejte je ve slovníku.

„Volajte ma Stingo; tak ma oslovovali v tých časoch, ak ma vôbec nejako oslovovali. Prezývka pochádza ešte zo strednej školy dolu na Juhu v mojej rodnej Virgínii. Tá škola bola celkom príjemná ustanovizeň, kam ma jako štrnásťročného poslal roztrpčený tatko, keď si už po matkinej smrti nevedel so mnou rady. K mojím nedobрым vlastnostiam patrilo aj to, že som zjavne zanedbával osobnú hygienu, preto ma čoskoro začali volať Stinky, smradľavý. A roky šli. Zub času spolu s radikálnou zmenou v mojich návykoch postupne zotreli tvrdosť spoluhlásky *k* v prezývke, a tak som prišiel k príťažlivejšiemu, alebo aspoň menej odpornému, rozhodne však vtipnejšiemu menu Stingo, žihadlo.“(1)

Řešení – rozdíly (např.)

- Výslovnost – volajte[volajtě], vôbec[vuóbec] apod.
- Pravopis – smradľavý (měkké l), vlastnostiam (dvojhĺaska -ia) apod.
- Tvarosloví – volať (infinitiv na -ť), bola (byla), som (jsem) ma (mě) apod.
- Syntax – roky šli (šly), zub času a změna zotreli (setřely) – měkké -i ve shodě s podmětem r. m. neživ.

Řešení

Říkejte mi Stingo, tak mě oslovovali v těch dobách, když mě ještě nějak oslovovali. **Přezdívka pochází** ještě ze **střední** školy dole na jihu **v** **mojí** **rodné** Virginii. **Ta** škola byla celkem příjemné **stanoviště**, kam mě jako **čtrnáctiletého** poslal **rozzlobený** otec, když si po matčině smrti už se mnou nevěděl rady. K mým špatným vlastnostem patřilo i to, že **jsem** zjevně zanedbával osobní hygienu, proto mě brzy začali **říkat** Stinko, **smradlavý**. A roky **běžely**. Zub času spolu s radikální změnou v mých návycích postupně **setřely tvrdost souhlásky** *k* v přezdínce, a tak jsem přišel k přitažlivějšímu, anebo alespoň k méně odpornému, rozhodně však **vtipnějšímu** jménu Stingo, žihadlo.

Pokuste se nalézt odpovídající české výrazy

Smäd

Bozk

Hydina

Chudý

Ceruzka

Sobáš

Naozaj

Bábika

Konár

Zemiaky

Žízeň

Polibek

Drůbež

Hubený

Tužka

Svatba

Opravdu

Panenko

Větev

Brambory

Spojte odpovídající české slovo se slovenským a vytvořte dvojice

- Želva
- Ledvinky
- Divný
- Kouřit
- Topit
- Zelí
- Dělat
- Tchýně
- Políbit
- Snacha
- Hádat
- Kúriť
- Robiť
- Korytnačka
- Obličky
- Svokra
- Nevesta
- Pobožkat
- Fajčiť
- Čudný
- Rátať
- Kapusta

Řešení

- Želva
- Ledvinky
- Divný
- Kouřit
- Topit
- Zelí
- Dělat
- Tchýně
- Políbit
- Snacha
- Hádat
- Korytnačka
- Obličky
- Čudný
- Fajčit'
- Kúřit'
- Kapusta
- Robit'
- Svokra
- Pobozkať
- Nevesta
- Rátať

Citace, zdroje a literatura

- (1) STYRON, William. *Sophiina volba*. Bratislava: Tatran, 1986.
- TEJNOR, Antonín a kol. *český jazyk pro učební obory SOU*. Praha: SPN, 1990, ISBN 80-04-25041-6.